"Україна в огні" Олександра Довженка — твір про трагедію українського народу в роки Великої Вітчизняної війни. Твір 11 клас

Кіноповість «Україна в огні» в життєвій і творчій біографії Олександра Довженка посідає особливе місце. Це один з найкращих і найбільш вражаючих творів про Велику Вітчизняну війну. «За широтою охоплення матеріалу, глибиною і правдивістю зображення, за справді-таки шекспірівськими колізіями цей твір у нашій літературі тих часів не має собі рівного»,- писав дослідник творчості митця Олександр Підсуха.

Кіноповість Довженко написав 1943 року в розпал війни, проте надрукована вона була лише через 23 роки, вже після смерті автора. Чому так сталося? Читаємо щоденникові записи Довженка за 1943 рік і дізнаємося, що «Україна в огні» не сподобалася Сталіну, і він її заборонив для друку і для постановки: «Тяжко на душі і тоскно... Мені важко од свідомості, що «Україна в огні» - де правда. Прикрита і замкнена моя правда про народ і про його лихо. Значить, нікому, отже, вона не потрібна і ніщо, видно, не потрібно, крім панегірика».

Олександр Довженко всією своєю творчістю принципово обстоював погляд на людину як на неповторну особистість. І це в ті часи, коли за сталінського режиму злочинне нехтування життям людей призводило до численних трагедій, непоправних втрат і катастрофічного для нас ходу війни. «Україна в огні» і широтою художнього узагальнення, і гостротою свого філософського погляду на людину в умовах війни не тільки вивищувалася над іншими творами, а й гостро суперечила офіційній ідеології сталінського суспільства. Усе це і викликало люту ненависть Сталіна. А ще й те, що Довженко насмілився поставити в кіноповісті проблему національної самосвідомості людини і народу.

Ця проблема хвилювала письменника давно і особливо виразно постала в його творчості воєнного періоду. Роздуми про національне самовідчуття українців ми не раз зустрічаємо в щоденникових записах 1941, 1942 років. Потім оці Довженкові роздуми органічно вплелися в кіноповість «Україна в огні».

Однією з причин трагічного початку війни письменник вважає ту, що радянським воїнам «...ніхто не став... у пригоді з славних прадідів історії, великих воїнів, бо не вчили їх історії. А те, як додає людині сили героїчне минуле її народу, митець з притаманним для його творчої манери романтичним гіперболізмом показав в іншому епізоді, звівши в непримиренній полеміці біля колючого дроту Запорожця і Заброду. «Важкими іржавими уламками своєї важкої історії», знесилюючись, били один одного соціальні опоненти . І тільки коли « з широких українських степів, з ярів і темних байраків повіяло на нього (Лавріна) смалятиною історії, головешками, димом і кривавою парою, стрепенулася в Запорожцеві «нелюдська жадоба життя» і він не тільки здолав Заброду, але й став невразливим для ворогів месником. «Це був уже не той Запорожець»,- підсумовує автор.

«Україна в огні» - кіноповість-трагедія. І вже своїм трагедійним звучанням твір «конфліктував» з офіційною пропагандою, викликав різку негативну оцінку з боку Сталіна та його оточення.

Як трагедійну розв'язав Довженко в кіноповісті й тему національної самосвідомості. А це,

в свою чергу, надавало конфліктові «людина-особистість - людина-«гвинтик» виразної епічності, бо в уявленні письменника «епічна героїка ... - це та героїка, що народжується зі страждань і трагедії».